

Spis treści

Wprowadzenie	5
1. Dyscypliny filozoficzne oraz metanauki angażujące problematykę aksjologii nauki.....	9
1.1. Elementy ogólnej teorii wartości; charakterystyczne opozycje	9
1.1.1. Wewnętrzny-zewnętrzny (instrumentalny)	11
1.1.2. Absolutny-relatywny.....	11
1.1.3. Obiektywny-subiektywny	13
1.1.4. Indywidualny-społeczny	13
1.1.5. Fakt-wartość.....	14
1.2. Poszerzanie problematyki działów metanauki	15
1.3. Ujęcia i problematyka współczesnej filozofii nauki	17
1.4. Standardowe dziedziny filozofii ujmujące kwestie aksjologiczne . .	20
1.5. Zagadnienia aksjologiczne w arekonstrukcyjnym nurcie filozofii nauki	24
1.6. Modele racjonalności	26
1.7. Metanaukowy kontekst aksjologii nauki	35
1.8. Etyka a nauka	42
1.9. Relewantność filozofii wobec nauki.....	63
1.10. Wartości i zadania lub cele a reguły lub normy	67
2. Wartościowanie i wartości w nauce	91
2.1. Zarys teorii wartościowania i wartości w nauce.....	91
2.2. Elementy treściowe wartościowania w języku wybranych działów logiki filozoficznej	105
2.3. Wartości, wartościowania - pojęcia, związki	116
2.3.1. Objasnienia pojęć oraz zachodzących między nimi relacji . . .	116
2.3.2. Próby grupowania wartości	122
2.3.2.1. Pierwsza próba grupowania (P. Kosso).....	122
2.3.2.2. Druga próba grupowania (M. Bunge).....	139
2.3.2.3. Trzecia próba grupowania (B. C. van Fraassen)	175
2.3.2.4. Czwarta próba szeregowania z uwzględnieniem waloru dominującego	183
2.3.2.5. Próba rangowego szeregowania wartości	185
3. Fakt - wartość - aksjologiczna neutralność nauki	191
3.1. Sądy wartościujące w nauce	191
3.2. Opozycja między faktem i wartością	211
3.3. Związki między nauką a wartościami: aksjologiczna neutralność nauki	240
3.3.1. Aktualne postacie dyskusji wokół stanowiska Webera: uwspółcześnieone tendencje, tradycje	240
3.3.1.1. Charakterystyka pierwotnego stanowiska.....	240
3.3.1.2. Dyskusja nad przedmiotem sporu	242
3.3.1.3. Webera teoria nauki.....	243
3.3.1.4. Spór o pozytywizm sporem o wartości.....	244

3.3.1.5.	Postulat niezależności od wartości a dualizm faktów i wartości	245
3.3.1.6.	Opozycja między Albertem a Habermasem	248
3.3.1.7.	Sposoby rozumienia postulatu niezależności od wartości	257
3.3.1.8.	Elementy ideału nauki wolnej od wartości: dyskusja	259
3.3.1.9.	Aksjologia nauki; grupy wartości a teza nauki wolnej od wartości	264
3.3.1.10.	Dookreślenia tezy o aksjologicznej neutralności	265
3.3.1.11.	Złożoność postępowania badawczego w aspekcie aksjologicznym	269
3.3.1.12.	Aksjologiczne zaangażowanie nauki	271
3.3.2.	Aksjologiczna neutralność nauki: ujęcie systematyczne	272
3.3.2.1.	Nauka i metodologia	281
3.3.2.2.	Nauka a dziedzina norm i wartościowań	286
3.3.2.3.	Teza o niezależności nauki od sądów wartościujących	288
3.3.2.4.	Standardowe trudności tezy o niezależności nauki od wartości	290
4.	Typy i cechy wartości; stanowiska	303
4.1.	Wyróżnione przeciwstawienia	303
4.1.1.	Wartości poznawcze, epistemiczne a wartości pozapoznawcze, niekognitywne	303
4.1.2.	Wartości naukowe oraz pozanaukowe	321
4.1.3.	Wartości a nauki podstawowe i stosowane	332
4.1.4.	Wyjaśnianie a prawdziwość; koherencja a ogólność	338
4.2.	Opozycja stanowisk	348
4.2.1.	Eksplanacjonizm a emancypatywizm	348
4.2.2.	Restrykcjonizm, separacjonizm a ekspansjonizm	359
4.2.2.1.	Sytuacja problemowa	359
4.2.2.2.	Kontekstowe objaśnienia terminologiczne	360
4.2.2.3.	Dziejowy aspekt zagadnienia	361
4.2.2.4.	Wzorcowe egzemplifikacje	363
4.2.2.5.	Analiza systematyczna	369
4.2.2.6.	Częściowe podsumowanie	376
4.2.3.	Realizm a nonrealizm lub antyrealizm	378
Zakończenie	391
Bibliografia	395
Summary	413
Indeks nazwisk	417
Indeks rzeczowy	423